
MENGELWERK

J. VREE

BNPP: een protestantse staalkaart

Protestants in soorten

Tussen november 2010 en augustus 2011 verschenen drie nieuwe delen¹ van een seriewerk dat al eerder in dit tijdschrift werd besproken: de *Bibliografie van Nederlandse Protestantse Periodieken* (BNPP).² Opnieuw 1200 protestantse periodieken in kaart gebracht. Een voortzetting maakt nieuwsgierig naar eventuele veranderingen in de opzet en inhoud. Vandaar dat deze in het onderstaande als eerste aan de orde komen.

Vooraf echter aandacht voor een belangrijk woord uit de titel van BNPP: *protestant(s)*. De term ontstond in 1529 en hing destijds samen met het politieke optreden van de ‘Protestierende Stände’ in de Duitse Rijksdag. In de negentiende eeuw verschuift de betekenis in Nederland van een aanvankelijk veelal min of meer neutraal ‘niet-katholiek’, naar ‘tegen Rome’, of sterker: ‘antipaaps’, om vervolgens met het krachtiger worden van de confessionele beweging in diverse protestantse kerken de bijbetekenis te krijgen van ‘niet-confessioneel’, een andere naam dus voor ‘vrijzinnig’, maar dit laatste dan altijd met (al dan niet impliciete) verwijzing naar de Reformatietijd. Al die nuances zijn bij de vele door BNPP beschreven periodieken vertegenwoordigd. Eigenlijk zijn degenen die zichzelf en hun geschriften als ‘protestant(s)’ aanduiden steeds aan het ‘protesteren’ – d.w.z. openlijk getuigen (1529: ‘so protestieren und bezeugen wir’) – geweest en dat nagenoeg altijd *tegen* een andere, concurrerende beweging. Hetzelfde kan sinds 1845 – toen de door G. Groen van Prinsterer geleide ‘Christelijke Vrienden’ voor het eerst samenkwamen – in steeds sterker mate gezegd worden van de ogenschijnlijk alomvattende term ‘christelijk’. In Nederland wordt daarmee vooral bedoeld: ‘*orthodox protestants-christelijk*’, in onderscheid van andere soorten volksgenoten. Ook daarvan zijn in BNPP heel wat voorbeelden aan te wijzen. In feite is geen enkele term uit de door BNPP beschreven titels neutraal. De aanduiding ‘evangelisch’, die in het begin van de Reformatie

¹ *Bibliografie van Nederlandse Protestantse Periodieken* IV-VI, o. red. v. W. Berkelaar, G. Harinck, R. Huizenga, P. Moleveld en H. Seijlhouwer, Amstelveen (EON Pers) 2010-2011. ISBN 978 90 77246 42 9, 978 90 77246 46 7, 978 90 77246 00 9; 291, 252 en 235 pp.; €25 per deel. Wie deel I-VI als geheel aanschaf betaalt slechts €125 (dit inclusief portokosten). Nadere gegevens: <http://www.hdc.vu.nl>

² Over BNPP I-III: J. Vree, ‘Twintig jaar *Bibliografie van Nederlandse Periodieken*. Twee eeuwen protestantse leescultuur in staat van kartering’, *DNK* 68 (juli 2008), 29-42; zijdelings tevens in: J. Vree, ‘Veelal niet geacht, maar uiterst waardevol. Enige opmerkingen bij *BKNP* II’, *DNK* 72 (juni 2010), 62-67.